

Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα

Εισαγωγή.....	2
Η ανατροφή των παιδιών.....	2
Παίζοντας στην αρχαία Ελλάδα.....	3
Η εκπαίδευση.....	4
Ο αθλητισμός.....	5
Η στρατιωτική εκπαίδευση.....	6
Στο συμπόσιο.....	6
Η ζωή της γυναίκας στην αρχαία Αθήνα.....	7
Ο γάμος στην αρχαία Αθήνα.....	8

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Αθήνα, τον 5ο και τον 4ο αιώνα π.Χ., γνώρισε τη μεγαλύτερη ακμή σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δράσης και δημιουργίας. Την εποχή εκείνη ζούσαν στην Αθήνα άνθρωποι διαφόρων κοινωνικών στρωμάτων. Άνθρωποι εύποροι και πλούσιοι, τεχνίτες, αγρότες, μέτοικοι, καθώς και δούλοι διαμόρφωναν την εικόνα της αρχαίας Αθήνας. Το πολίτευμα της πόλης ήταν η Δημοκρατία.

Οι κάτοικοι της Αθήνας και των γύρω περιοχών - Αθηναίοι πολίτες με τις οικογένειές τους, ξένοι (μέτοικοι) και δούλοι - ξεπερνούσαν τους 200.000. Οι συνοικίες της Αθήνας απλώνονταν τυχαία, ανάλογα με το χώρο και τις ανάγκες, γύρω από την Ακρόπολη που αποτελούσε το θρησκευτικό κέντρο της πόλης. Οι δρόμοι ήταν στενοί και ακανόνιστοι, χωρίς πλακόστρωση και φωτισμό. Υπήρχαν τρεις μόνο μεγάλοι δημόσιοι δρόμοι που εξασφάλιζαν την άνετη επικοινωνία της πόλης με το λιμάνι του Πειραιά. Τα περισσότερα σπίτια είχαν πηγάδια και στέρνες για να συγκεντρώνουν το νερό της βροχής. Σε διάφορα σημεία της πόλης μπορούσαν οι Αθηναίοι να πάρουν από τις κρήνες νερό, το οποίο έφθανε από τις πηγές του Ιλισού μέσω του Υδραγωγείου που κατασκεύασε ο Πεισίστρατος, τον 6ο αιώνα π.Χ.

Τα περισσότερα σπίτια ήταν σχετικά μικρά και λιτά. Μεγαλύτερα ήταν τα σπίτια των κατοίκων της Αθήνας, που ανήκαν στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα. Από αυτά κάποια ήταν μονώροφα, ενώ μερικά ήταν διώροφα. Σε αυτά τα σπίτια τα δωμάτια ήταν οργανωμένα γύρω από την αυλή που υπήρχε στο κέντρο. Στην αυλή ήταν τοποθετημένος κι ένας βωμός, που ήταν αφιερωμένος στον Έρκειο Δία, ο οποίος στις οικογενειακές λατρευτικές τελετές που γίνονταν στην αυλή, λατρευόταν ως προστάτης του σπιτιού. Στα σπίτια υπήρχε ο ανδρωνίτης, το δωμάτιο δηλαδή όπου ο νοικοκύρης δεχόταν τους φίλους του. Εκεί, τα βράδια, έκανε, με την παρέα του, τα συμπόσια.

Δίπλα στον ανδρωνίτη βρισκόταν ο γυναικωνίτης, ο χώρος δηλαδή για τις γυναίκες, τα παιδιά και τις δούλες. Ο γυναικωνίτης, στα διώροφα σπίτια, ήταν στον επάνω όροφο. Υπήρχαν βεβαίως και οι βοηθητικοί χώροι, που βρισκόνταν γύρω από την αυλή: Τα μαγειρεία, οι αποθήκες, τα λουτρά κ.λπ.

Η ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Όταν γεννιόταν ένα αγόρι κρεμούσαν στην εξώπορτα του σπιτιού ένα κλαδί ελιάς, για να φανεί ότι στο συγκεκριμένο σπίτι είχαν αποκτήσει αγόρι. Επτά ημέρες ύστερα από τη γέννησή του, σε ειδική τελετή γύρω από την εστία του σπιτιού, έδιναν στο αγόρι το όνομα του παππού του. Όταν όμως γεννιόταν κορίτσι κρεμούσαν στη είσοδο του σπιτιού μαλλί από πρόβατο, που συμβόλιζε την εργατικότητα της γυναίκας.

Τα αγόρια, μέχρι να συμπληρώσουν το έβδομο έτος της ηλικίας τους, μεγάλωναν, με τη μητέρα τους, στο γυναικωνίτη. Από την ηλικία των επτά και στο εξής περνούσαν την ημέρα τους στον ανδρωνίτη. Η ανατροφή και κυρίως οι καθημερινές ασχολίες του αγοριού ήταν τελείως διαφορετικές από εκείνες του κοριτσιού. Τα αγόρια, που ήταν πιο ελεύθερα από τα κορίτσια, μορφώνονταν έξω από το σπίτι, στο σχολείο. Οι φτωχοί όμως νέοι, οι οποίοι δεν είχαν τις ίδιες δυνατότητες μόρφωσης, μάθαιναν μία τέχνη.

Τα κορίτσια περνούσαν τον περισσότερο χρόνο τους στο σπίτι. Ελάχιστες ήταν οι περιπτώσεις στις οποίες εμφανίζονταν έξω, αλλά πάντα με συνοδεία (π.χ. στις μεγάλες γιορτές). Από μικρή ηλικία μάθαιναν να κάνουν όλες τις δουλειές του σπιτιού, μια και ο προορισμός τους ήταν να παντρευτούν, να κάνουν παιδιά και να ασχολούνται με τη σωστή λειτουργία του σπιτιού. Οι φτωχότερες όμως κοπέλες δεν είχαν τους ίδιους περιορισμούς.

Οι μητέρες ήταν εκείνες που είχαν την ευθύνη για τη φροντίδα των μωρών. Οι ευκατάστατες οικογένειες διέθεταν και παραμάνα, η οποία ήταν συνήθως μία από τις δούλες του σπιτιού. Έτσι τα παιδιά μεγάλωναν με την επίβλεψη και τη συντροφιά της μητέρας ή της παραμάνας. Τη φροντίδα των αγοριών αναλάμβανε ο παιδαγωγός, ο πιο έμπιστος δούλος, ο οποίος τα συνόδευε στις μετακινήσεις τους και ήταν υπεύθυνος για τη συμπεριφορά τους.

ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Η κουδουνίστρα ήταν το πρώτο παιχνίδι που αποκτούσαν τα παιδιά στην αρχαία Αθήνα. Πήλινες ή μετάλλινες περιείχαν πετραδάκια ή σπόρους για να παράγουν ήχο κι έτσι να διασκεδάζουν και να ηρεμούν τα βρέφη. «Οι τροφοί με την κουδουνίστρα παρήγαν έναν ήχο μονότονο και έτσι κατόρθωναν να ηρεμούν τα βρέφη» γράφει ο Πολυδεύκης, Έλληνας ρήτορας και λεξικογράφος, τον 2ο μ.Χ. αιώνα στο *Ονομαστικόν* (IX, 127). Μάλιστα οι ίδιες πίστευαν πως ο ήχος της κουδουνίστρας έδιωχνε τα κακά πνεύματα από την κούνια του μωρού. Ο Αριστοτέλης στα *Πολιτικά* (Θ1340b, 25 – 35) γράφει ότι «την κουδουνίστρα επινόησε ο Αρχύτας από τον Τάραντα, για να τη χρησιμοποιούν τα βρέφη και να μην κάνουν ζημιές στο σπίτι».

Στην αρχαία Αθήνα τα αμαξάκια με ρόδες ήταν το πιο επιθυμητό δώρο, ανάμεσα σε εκείνα, που προσφέρονταν στα παιδιά στη γιορτή των Ανθεστηρίων. Τα αμαξάκια τα έσερναν συνήθως σκυλιά, κασίκες ή και μικρόσωμα άλογα, συχνά όμως τα παιδιά διασκεδάζαν σέρνοντας τα ίδια το αμαξάκι. Πολλά από αυτά ήταν πιστά αντίγραφα εκείνων που χρησιμοποιούσαν στους αγώνες που διοργανώνονταν για τους νέους κατά τις διονυσιακές γιορτές.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στο σχολείο πήγαιναν για να μορφωθούν μόνο τα αγόρια. Τα κορίτσια έμεναν στο σπίτι, για να μάθουν να κάνουν τις δουλειές του σπιτιού, μια και ο προορισμός τους ήταν να γίνουν νοικοκυρές.

Κάθε πρωί, μετά το ακράτισμα (το πρωινό γεύμα) τα αγόρια πήγαιναν στο σχολείο με τη συνοδεία των παιδαγωγών τους, οι οποίοι πρόσεχαν, ώστε να είναι τα παιδιά στην ώρα τους στο σχολείο, καθώς και να είναι συνεπή στις υποχρεώσεις τους.

Οι μαθητές είχαν πάντα μαζί τους μία ξύλινη πλάκα αλειμμένη με κερί, πάνω στην οποία χάραζαν τα γράμματα με τη βοήθεια μιας γραφίδας ή του στύλου, κατασκευασμένα από χαλκό ή ξύλο.

Στο σχολείο μάθαιναν ανάγνωση, γραφή, αριθμητική και μουσική. Τα αγόρια μάθαιναν να γράφουν πρώτα τα γράμματα, στη συνέχεια τις συλλαβές και ύστερα τις λέξεις. Τα κείμενα ήταν γραμμένα με κεφαλαία γράμματα και δεν υπήρχε κενό ανάμεσα στις λέξεις. Έτσι η ανάγνωση ήταν δύσκολη, αφού δεν υπήρχαν ούτε οι τόνοι. Κυρίως εκείνη την εποχή διάβαζαν δυνατά την Ιλιάδα και την Οδύσσεια, τα δύο έπη του Ομήρου, τα οποία ήταν γραμμένα σε παπύρους. Με τα έπη μπορούσαν να γνωρίσουν το παρελθόν τους, τη θρησκεία τους και τον πολιτισμό τους.

Συχνά ο δάσκαλος, για να ανταμείψει τις προσπάθειες των μαθητών, τους χάριζε αστραγάλους, μια και το *αστραγαλίζειν* ήταν το πιο αγαπημένο τους παιχνίδι. Στο επίγραμμα της *Παλατινής Ανθολογίας* (VI, 308) αναφέρεται ότι «ο Κόνναρος έλαβε ογδόντα αστραγάλους από τον δάσκαλο, επειδή έγραψε τα καλύτερα γράμματα στην τάξη».

Σημαντικό μάθημα της εκπαίδευσης ήταν η μουσική. Από τα πολύ παλιά χρόνια η μουσική, αλλά και ο χορός θεωρούνταν η καλύτερη παιδεία για έναν άνθρωπο. Οι μαθητές άκουγαν το δάσκαλο και μάθαιναν να παίζουν λύρα ή αυλό, αφού δεν είχαν άλλον τρόπο για να σημειώνουν τη μουσική.

Οι νέοι έπαιζαν μουσική, έλεγαν τραγούδια και χόρευαν κύκλιους χορούς κατά τη διάρκεια των μεγάλων εορτών, που γίνονταν στην πόλη. Έτσι αποδιδόταν στις γιορτές ιδιαίτερη λαμπρότητα, ειδικότερα όταν οι γιορτές γίνονταν προς τιμήν κάποιου θεού. Κάποιες από τις μεγαλύτερες γιορτές που γίνονταν στην Αθήνα ήταν τα Μεγάλα Παναθήναια (για να τιμήσουν τη θεά Αθηνά), τα Μεγάλα ή «εν άστει» Διονύσια και τα Ανθεστήρια (προς τιμήν του θεού Διονύσου), καθώς και άλλες γιορτές.

Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Η γυμναστική ήταν υποχρεωτική για τα αγόρια ήδη από τα χρόνια του Σόλωνα. Όταν γίνονταν δώδεκα χρόνων γυμνάζονταν στην παλαίστρα, που πήρε το όνομά της από την πάλη, άθλημα σημαντικό για τη διάπλαση του σώματος.

Ο δάσκαλος της γυμναστικής, ο παιδοτρίβης, ήταν ο προπονητής των νέων, αλλά και υπεύθυνος, ώστε να τηρούνται αυστηρά οι κανόνες των αθλημάτων. Τα παιδιά συνόδευε ο ρυθμός της μουσικής ενός αυλού, ιδιαίτερα όταν αγωνίζονταν στο πένταθλο και την πυγμαχία (ή πυγμή). Αθλήματα του πεντάθλου ήταν το άλμα, το ακόντιο και ο δίσκος (τα οποία ήταν τα βασικά αθλήματα του πεντάθλου), ο δρόμος του σταδίου και η πάλη (τα οποία ήταν και αυτοτελή αθλήματα). Όλα τα παραπάνω αγωνίσματα γίνονταν στην παλαίστρα, εκτός τους αγώνες δρόμου, για τους οποίους οι αθλητές πήγαιναν στο στάδιο.

Τα αγόρια, όταν πήγαιναν στην παλαίστρα, έπαιρναν μαζί τους λάδι, που το έβαζαν σε ένα μικρό αγγείο, το αλάβαστρο. Οι νέοι στην παλαίστρα αθλούνταν γυμνοί. Πρώτα πλένονταν και ύστερα άλειφαν το σώμα τους με λάδι, για να μπορούν να αποφεύγουν τις λαβές των αντιπάλων τους και τις κακώσεις από χτυπήματα. Αφού τέλειωναν την άθληση αφαιρούσαν από το σώμα τους το λάδι με μία χάλκινη ξύστρα, τη σπλεγγίδα και μετά πλένονταν. Στους αγώνες πυγμαχίας (ή πυγμής), τύλιγαν τα χέρια τους με τους πυκτικούς ιμάντες.

Η κολύμβηση ήταν μία ακόμη αθλητική δραστηριότητα των νέων, χωρίς όμως να γίνονται αγώνες κολύμβησης. Θεωρούσαν τελείως αμόρφωτο εκείνον που δεν ήξερε γράμματα και κολύμπι.

Από τα πιο παλιά αγωνίσματα των Ολυμπιακών αγώνων ήταν ο δρόμος σταδίου, δηλαδή αγώνας ταχύτητας περίπου 190 μέτρων που αντιστοιχούν σε ένα στάδιο. Αγώνας ταχύτητας ήταν και ο δίαυλος, στο οποίο οι αθλητές διένυαν μια απόσταση περίπου 380 μέτρων, δυο φορές δηλαδή το στάδιο. Σε αυτό το αγώνισμα οι δρομείς ξεκινούσαν από την αφετηρία, έφθαναν στο τέρμα, έστριβαν στον καμπήρα και τερμάτιζαν πάλι στην αφετηρία.

Στο στάδιο διεξαγόταν και ο δόλικος, αγώνας δρόμου αντοχής, μια και οι αθλητές διένυαν συνήθως μίαν απόσταση 20 σταδίων, δηλαδή 3700 – 3850 μέτρα.

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες από τα πιο θεαματικά αγωνίσματα ήταν τα ιππικά, οι ιπποδρομίες δηλαδή και οι αρματοδρομίες. Σε αυτά έπαιρναν μέρος εύποροι άνθρωποι, μια και μόνο αυτοί είχαν τη δυνατότητα να εκτρέφουν άλογα. Οι ιδιοκτήτες των αλόγων μίσθωναν ιππείς ή ηνιόχους που αγωνίζονταν για λογαριασμό τους. Νικητές όμως θεωρούνταν οι κάτοχοι των αλόγων.

Ο χώρος όπου διεξάγονταν τα αγωνίσματα ήταν ο ιππόδρομος, μια χωμάτινη έκταση που θύμιζε το στάδιο με πολύ όμως μεγαλύτερες

διαστάσεις. Ο στίβος χωριζόταν κατά μήκος με το έμβολο, στις άκρες του οποίου υπήρχαν οι καμπήρες, μικροί κίονες δηλαδή, γύρω από τους οποίους γινόταν η στροφή των αλόγων και των αρμάτων. Ανάλογα με τον αριθμό των αλόγων οι αρματοδρομίες ξεχώριζαν σε αρματοδρομίες τεθρίπων (με τέσσερα άλογα) και συνωρίδων (με δυο άλογα).

Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Οι νέοι της Αθήνας στην ηλικία των δεκαοκτώ χρόνων έπρεπε να υπηρετήσουν για δύο χρόνια στο στρατό. Εκεί μάθαιναν την πολεμική τέχνη και σε περίπτωση πολέμου υπερασπιζόνταν την πατρίδα τους. Τα όπλα τους, κυρίως χάλκινα, ήταν το δόρυ, η ασπίδα, οι περικνημίδες και η περικεφαλαία, το κράνος δηλαδή, το οποίο στις άκρες είχε μικρές τρυπούλες. Αυτές μάλλον χρησίμευαν για να προσαρμόζουν τη δερμάτινη επένδυση στην εσωτερική πλευρά του κράνους, ώστε να μην πονάει το κεφάλι του στρατιώτη από το βάρος της περικεφαλαίας.

Πριν την αναχώρηση για τη μάχη, συνηθιζόταν η οικογένεια να αποχαιρετά τον πολεμιστή με μια τελετή, στην οποία η μητέρα συνήθως έκανε σπονδή και ο πατέρας παρέδιδε τα όπλα.

Οι πιο πλούσιοι από τους Αθηναίους πολίτες κατατάσσονταν στους οπλίτες, αυτούς δηλαδή που φέρουν το όπλον, την ασπίδα και στους ιππείς που συντηρούσαν άλογα.

Οι πολεμιστές στη μάχη χρησιμοποιούσαν αμυντικό οπλισμό και επιθετικά όπλα.

Πολίτες θεωρούνταν μόνο όσοι είχαν ολοκληρώσει τη θητεία τους.

ΣΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Οι άνδρες στην αρχαία Αθήνα, όταν ήθελαν να συναντηθούν για να διασκεδάσουν και να συζητήσουν, οργάνωναν σε ένα από τα σπίτια της παρέας, κάθε φορά, συμπόσια, κοινές δηλαδή οίνοποσίες για την ενίσχυση των φιλικών δεσμών. Ο οικοδεσπότης αναλάμβανε να στείλει τις προσκλήσεις με ένα δούλο, καθώς και να βρει το μάγειρα που θα προετοιμάζε το φαγητό. Οι γυναίκες των ανδρών της παρέας δεν έπαιρναν μέρος, μια και οι μόνες γυναίκες που παρευρίσκονταν ήταν δούλες, μουσικοί ή χορεύτριες. Στον ανδρωνίτη, όπου γινόταν το συμπόσιο, υπήρχαν ανάκλιτρα, για να ξαπλώνουν οι άνδρες και χαμηλά τραπέζια για τα φαγητά.

Το συμπόσιο άρχιζε με το πρόσωμα, ένα ποτήρι γλυκό αρωματισμένο κρασί. Ακολουθούσε το δείπνο, στο οποίο σερβίρονταν ορεκτικά, όπως ελιές ή κρεμμύδια, κρέας ή ψάρι μαγειρευμένο με διάφορους τρόπους και γλυκά. Το κρασί σερβιρόταν αραιωμένο μέσα από τους κρατήρες, ειδικά αγγεία για τη μείξη του οίνου με το νερό.

Έπιναν 'τον οίνο κεκραμένο', αραιωμένο δηλαδή με νερό, διότι ήθελαν να παραμείνουν νηφάλιοι σε όλη τη διάρκεια του συμποσίου. Επειδή όμως το συμπόσιο διαρκούσε πολλές ώρες, μερικοί ζαλίζονταν από το κρασί και σε κατάσταση μέθης και ευφορίας επέστρεφαν στα σπίτια τους συνοδευόμενοι από αυλητρίδες.

Κύρια θέση στα συμπόσια εκτός από τις συζητήσεις είχαν η μουσική και τα τραγούδια, η απαγγελία ποιημάτων, τα παιχνίδια, τα αινίγματα και οι γρίφοι. Εμφανίζονταν μάλιστα και διάφοροι καλλιτέχνες, μουσικοί, χορευτές και ακροβάτες.

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ

Η ζωή της γυναίκας περιοριζόταν συνήθως στις δραστηριότητες του σπιτιού. Από μικρή ηλικία, τα κορίτσια έπρεπε να μάθουν να κάνουν όλες τις δουλειές του σπιτιού. Οι μητέρες τους ή κάποιες δούλες τα βοηθούσαν να μάθουν να μαγειρεύουν, να γνέθουν και να ζυμώνουν. Μετά το γάμο τους, αφού αυτός ήταν ο προορισμός τους, θα μπορούσαν να ασχολούνται με τη σωστή λειτουργία των δικών τους σπιτιών.

Από τις πιο σημαντικές καθημερινές ασχολίες των γυναικών ήταν το γνέσιμο και η ύφανση στον αργαλειό. Τα κορίτσια από μικρά βοηθούσαν στην προετοιμασία του ρουχισμού. Τα σκεπάσματα του κρεβατιού, κιλίμια για το δάπεδο, κουρτίνες και όλα τα ενδύματα της οικογένειας κατασκευάζονταν στο σπίτι.

Μία ακόμη βασική ασχολία της γυναίκας ήταν το ζύμωμα του ψωμιού. Όταν το ψωμί ήταν έτοιμο το έψηνε στο φούρνο, που υπήρχε σε έναν από τους βοηθητικούς χώρους του σπιτιού.

Στην κουζίνα τα διάφορα σκεύη, πήλινα ή χάλκινα, που ήταν απαραίτητα στο μαγείρεμα, αλλά και στο τραπέζι, ήταν τακτοποιημένα σε ράφια: Μεγάλες υδρίες για νερό, κανάτες, κούπες, λεκάνες, χύτρες, γουδιά, κουτάλες, αλλά και πιάτα, κύπελλα, μαχαίρια και κουτάλια. Το μαγείρεμα του φαγητού γινόταν στη σχάρα, ένα είδος ψησταριάς, που βρισκόταν στην αυλή.

Οι γυναίκες δεν έβγαιναν από το σπίτι, παρά μόνο πολύ σπάνια και πάντοτε με τη συνοδεία ενός από τους άντρες του σπιτιού. Τις μικρές κοπέλες συνόδευε ο πατέρας ή ο αδελφός τους, ή κάποιος έμπιστος δούλος.

Ανάμεσα στις υποχρεώσεις των κοριτσιών, εκτός σπιτιού, ήταν να πάνε στις δημόσιες κρήνες και με τις υδρίες (αγγεία με τρεις λαβές) να πάρουν νερό για το σπίτι.

Σε κάποια σπίτια υπήρχαν τα πηγάδια που εξυπηρετούσαν άμεσα τις ανάγκες της οικογένειας, αφού βρισκόταν στην αυλή.

Το αστραγαλίζεϊν ήταν ένα από τα πιο αγαπητά παιχνίδια των αγοριών, αλλά και των κοριτσιών. Αποτελούσε όμως και ευχάριστη ενασχόληση

για τους ενήλικες. Οι αστράγαλοι ήταν επίσης η ανταμοιβή του δασκάλου στις καλές επιδόσεις των μαθητών του.

Από τα πιο αγαπημένα παιχνίδια των κοριτσιών ήταν οι πλαγγόνες, οι κούκλες δηλαδή. Οι περισσότερες ήταν πήλινες με κινητά μέλη, έτσι που τα χέρια και τα πόδια να κουνιούνται και να μοιάζουν ζωντανές. Γι' αυτό το λόγο λέγονται και νευρόσπαστα, όπως οι μαριονέτες.

Τα κορίτσια είχαν για τις κούκλες τους τα απαραίτητα εξαρτήματα: Αντίγραφα επίπλων, καρεκλίτσες, κρεβάτια, αλλά και μικρογραφίες αγγείων, καθώς και παπούτσια, έκαναν το παιχνίδι διασκεδαστικό και συγχρόνως διδακτικό, μια και τα κορίτσια παίζοντας αντέγραφαν τον κόσμο των μεγάλων. Ο Πausanias, (*Πausanias V, 20, II*) στις περιηγήσεις του, γράφει ότι ανάμεσα στους θησαυρούς στο Ιερό της Ήρας στην Ολυμπία είδε και ένα κρεβατάκι, παιχνίδι της Ιπποδάμειας. Πολλά παιχνίδια κοριτσιών, κούκλες, μπάλες, αστράγαλοι, αλλά και κορδέλες για τα μαλλιά, τύμπανα και άλλα αντικείμενα έχουν βρεθεί σε Ιερά σαν αφιερώματα στη θεότητα τις παραμονές του γάμου των κοριτσιών, όπως αναφέρεται και στο επίγραμμα της Τιμαρέτης στην *Παλατινή Ανθολογία (VI, 280)*.

Ο ΓΑΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ

Όταν ένα κορίτσι γινόταν δεκαπέντε χρόνων ο πατέρας του άρχιζε να σκέπτεται, ποιος από τους νέους που γνώριζε, θα ήταν κατάλληλος για σύζυγος της κόρης του. Θα έπρεπε να είναι εργατικός και με αρκετά χρήματα, για να μπορεί να συντηρεί το νοικοκυριό και την οικογένειά του. Ο πατέρας του μελλοντικού γαμπρού θα ενδιαφερόταν κυρίως για την εργατικότητα της νύφης και την προίκα που θα έδινε ο πατέρας της. Η προίκα της κοπέλας σε περίπτωση διαζυγίου, γεγονός πολύ σπάνιο, θα επιστρεφόταν στον πατέρα της. Ο γάμος λοιπόν κανονιζόταν κυρίως από τους γονείς και η γνώμη των παιδιών δεν βάραινε πολύ.

Οι γάμοι γίνονται συνήθως το μήνα Γαμηλιώνα, τον Ιανουάριο δηλαδή. Η διαδικασία του γάμου διαρκούσε τρεις μέρες. Την παραμονή η νύφη αφιέρωνε τα παιχνίδια της σε μια από τις θεές που προστάτευαν το γάμο (την Άρτεμη ή την Ήρα) και έκανε θυσίες. Ακολουθούσε το τελετουργικό λουτρό που ήταν και το σπουδαιότερο γεγονός της ημέρας.

Την ημέρα του γάμου ο πατέρας της νύφης προσέφερε θυσίες στην εστία του σπιτιού και δήλωνε επίσημα ότι έδινε την κόρη του στο γαμπρό. Ακολουθούσε μεγάλη γιορτή, μια από τις λίγες στις οποίες έπαιρναν μέρος και οι γυναίκες μαζί με τους άντρες. Όταν τέλειωνε το δείπνο ο γαμπρός οδηγούσε τη νύφη με το αμάξι στο σπίτι του, όπου τους υποδεχόταν η μητέρα του και τους προσέφερε ένα γλυκό ή φρούτο για να είναι γλυκιά και τυχερή η καινούργια τους ζωή.